

Amsterdam, 15 januari 2021

Geachte Kamerleden,

Het isoleren van mensen staat op gespannen voet met mensenrechten en leidt tot risico's op ernstige gezondheidsschade. Op 7 september 2020 publiceerden Amnesty International, Dokters van de Wereld en het Meldpunt Vreemdelingendetentie van de Stichting LOS het rapport *'Isolatie in vreemdelingendetentie'*. In dit rapport spreken wij onze zorgen uit over het feit dat isolatiemaatregelen in vreemdelingendetentie veelvuldig voorkomen en in de afgelopen jaren zelfs zijn toegenomen. Zowel mensen met als zonder psychische kwetsbaarheid kunnen schade ondervinden door afzondering.

Op 21 januari 2021 spreekt u met de staatssecretaris van Justitie & Veiligheid over haar [reactie](#) op dit rapport. Het is teleurstellend dat de staatssecretaris de aanbevelingen uit ons rapport niet wil overnemen en dat zij de ernst van de bevindingen niet onderkent, net als afgelopen jaar na het [kritische rapport van de Ombudsman](#) over dit thema. De regering gaf eerder aan zich bewust te zijn van de mogelijke gezondheidsschade die isolatie kan veroorzaken en heeft juist toegezegd zich in te zullen spannen om isolatie zo min mogelijk in te zetten¹. Daarom willen we uw Kamer graag een aantal aanvullende vragen meegeven voor in het debat, zie bijlage van deze brief.

Helaas gaat de staatssecretaris niet in op de kern van onze zorgen over de risico's van isolatie, maar zegt zich niet te kunnen vinden in de definitie van isolatie die wij hanteren. Dat is opmerkelijk gezien de staatssecretaris zelf geen definitie van isolatie daartegenover stelt. De definitie gehanteerd in ons rapport is gebaseerd op de formuleringen van o.a. *The European Committee Against Torture*, *The European Prison Rules* en de VN-Vluchtelingenorganisatie².

Juist nu de staatssecretaris middels de novelle op het wetsvoorstel Terugkeer en vreemdelingenbewaring alleen maar verder wil inzetten op isolatie en het gebruik van collectief straffen is het belangrijk dat deze signalen serieus worden genomen. Het gebruik van isolatie moet zoveel mogelijk worden beperkt en omkleedt met voldoende mensenrechtelijke waarborgen.

Wij hopen dat u deze zorgen wil voorleggen aan de staatssecretaris. Als u verdere vragen heeft zijn wij graag beschikbaar voor toelichting.

Met vriendelijke groet,

Dokters van de Wereld
Meldpunt Vreemdelingendetentie van Stichting LOS
Amnesty International Nederland

¹Eerste Kamer, Nadere memorie van antwoord Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring, vergaderjaar 2019–2020, 34 309, p.31.

²Zie voor verdere toelichting p. 12-14 in het [rapport](#) "Isolatie in vreemdelingenbewaring", waarin isolatie wordt gedefinieerd als: 'Isolatie is een maatregel waarbij een persoon (of een groep personen) wordt afgezonderd van andere ingeslotenen in een cel of andere ruimte. Daarbij is sprake van verlies van autonomie en van sensorische deprivatie en zijn activiteiten en betekenisvol contact met anderen beperkt.'

Bijlage brief Kamer n.a.v. beleidsreactie op rapport 'Isolatie in vreemdelingendetentie'

1. Zorgwekkende toename aantal isolatiemaatregelen

In het rapport 'Isolatie in vreemdelingendetentie' uiten wij onze zorgen over de toename van het aantal isolatieplaatsingen en soms ook de duur van isolatieplaatsingen. De staatssecretaris zegt deze toename niet te kunnen reconstrueren uit de cijfers. Dat is opvallend omdat cijfers over het aantal plaatsingen in afzondering die zijn gebruikt in het rapport, zijn gebaseerd op de uitkomsten van een WOB-verzoek naar de cijfers zoals het Ministerie van Justitie en Veiligheid die zelf hanteert.³

Dat aan één persoon meerdere maatregelen kunnen worden opgelegd⁴, doet niet af aan de toename van het aantal maatregelen. Wij erkennen dat inzicht in het aantal personen dat een maatregel opgelegd krijgt wenselijk zou zijn. Waar de cijfers nog uiteenlopen lijkt dat te komen door de vraag hoe de registratie in de door DJI gebruikte categorie 'kamer met camera observatie met open deur' geïnterpreteerd moet worden. Wij stellen vast dat het aantal isolatiemaatregelen hoe dan ook is gestegen in de afgelopen jaren, ook als je het afzet tegen de jaarlijkse instroom. Deze conclusie geldt net zo goed als de registraties van ordemaatregel 'kamer met camera observatie met open deur' niet meegeteld zouden worden, zoals de staatssecretaris ook erkent in de brief.

- *Is de staatssecretaris het met ons eens dat daarmee nog steeds sprake is van een toename van het aantal isolatieplaatsingen?*
- *Welke stappen is de staatssecretaris bereid te nemen om ervoor te zorgen dat de cijfers transparanter en beter toegankelijk zijn?*

2. Isolatie als straf voor het weigeren van een meerpersoonscel

Ruim een kwart van de afzonderingsmaatregelen als straf, wordt opgelegd vanwege het weigeren van een meerpersoonscel. Er bestaan meerdere redenen om niet met iemand een cel te willen delen: het gebrek aan privacy en er is angst en wantrouwen bij getraumatiseerde mensen.⁵ In de praktijk kan het weigeren van een meerpersoonscel leiden tot langdurige isolatie omdat de strafmaatregel telkens na twee weken opnieuw kan worden opgelegd.⁶ Volgens de staatssecretaris zijn de Nederlandse detentiecentra ingericht met cellen voor meerpersoonsgebruik; een volwaardige vorm van tenuitvoerlegging van bewaring.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2020/04/06/besluit-op-wob-verzoek-inzake-straf--en-ordemaatregelen-in-vreemdelingenbewaring>

⁴ P. 3

⁵ Zie hierover ook: *Grenzen aan Vreemdelingenbewaring – Een onderzoek naar de uitvoering van vreemdelingenbewaring*, Nationale Ombudsman, 6 februari 2020.

⁶ In 2019 werd 192 keer een strafmaatregel opgelegd vanwege het weigeren van een meerpersoonscel, dat was 27,39% van het totaal aantal strafmaatregelen. (zie rapport Isolatie in vreemdelingendetentie pag. 74)

De stelling van de staatssecretaris 'Ik zie niet in hoe ik daar voor vreemdelingenbewaring van kan afwijken'⁷ snijdt geen hout nu zelfs in strafrechtelijke detentie niet standaard gebruik wordt gemaakt van meerpersooncellen⁸, en het gebruik van meerpersooncellen in het strafrechtelijk gevangeniswezen tijdens corona sterk is verminderd, terwijl dit in vreemdelingendetentie de norm is gebleven.

- *Is de staatssecretaris ervan op de hoogte dat de European Prison Rules bepalen dat gevangenen in beginsel behoren te beschikken over een eigen cel, tenzij een meerpersooncel 'preferable' is?*⁹
- *Is de staatssecretaris ervan op de hoogte dat 90% van het personeel in detentie (DJI breed) de werkdruk in toenemende mate te hoog vindt en dat 72% van de respondenten aangeeft dat het gebruik van meerpersooncellen daarbij van invloed is?*¹⁰
- *Is de staatssecretaris ervan op de hoogte dat het aantal meerpersooncelplaatsingen in het afgelopen jaar (mede vanwege Coronabesmettingsgevaar) in strafrechtelijke gevangenis met 80-90% is teruggebracht en dat van deze afname geen sprake is bij vreemdelingendetentie?*¹¹
- *Kan de staatssecretaris aangeven waarom in vreemdelingendetentie vaker gebruik wordt gemaakt van meerpersooncellen dan in strafrechtelijke detentie?*

3. Achterliggende oorzaken overlastgevend gedrag en medische kwesties

Op meerdere plekken in de brief wijst de staatssecretaris op 'overlastgevend gedrag' om isolatie te rechtvaardigen. Dat het detentiecentrum te maken krijgt met soms zeer moeilijk gedrag van mensen en dat daarbij de belangen en de veiligheid van het personeel en de andere ingesloten vreemdelingen moet worden beschermd staat niet ter discussie. Maar in haar brief biedt de staatssecretaris geen onderbouwing of nadere uitleg over dat gedrag. Ook zijn er geen onderbouwde cijfers van het aandeel mensen met dergelijk gedrag ten opzichte van het totaal aantal mensen in vreemdelingendetentie.

- *Een onderzoek van het detentiecentrum Rotterdam naar de achtergronden van mensen in vreemdelingendetentie blijkt intern en is voor ons niet toegankelijk gemaakt. Waarom wordt dit niet (in geanonimiseerde vorm) gepubliceerd?*
- *De staatssecretaris gaat niet in op de (penitentiaire) omstandigheden, de verveling en de onzekerheid waar vreemdelingen die – soms maandenlang – in detentie verblijven, mee te maken krijgen. Waarom is niet onderzocht in hoeverre de schaalvergroting van het detentiecentrum Rotterdam eind 2018 en het gebrek aan gekwalificeerd personeel een rol hebben gespeeld bij de spanningen?*¹²

⁷ P. 6.

⁸ Ten tijde van corona is het aandeel meerpersooncellen teruggebracht van 30 procent van de gedetineerden naar 10 procent: <https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/fnv-overheid/2020/05/fnv-trekt-kort-geding-in-tegen-meerpersooncellen>.

⁹ European Prison Rules, rule 18.5.

¹⁰ FNV Nieuwsbrieven: 2 december 2019, 1 mei 2020, 6 mei 2020, 26 juni 2020, 9 oktober 2020. Nationale Ombudsman, *Grenzen aan vreemdelingendetentie*, februari 2020, p. 21.

¹¹ Ibid, zie ook de podcast van Sonja Meijer, hoogleraar Penitentiaal recht Radboud universiteit. <https://ssr.nl/2020/ssr-meestervertellers-podcast-met-sonja-meijer/>

¹² Op 12 en 13 september 2018 werden alle aan de grens geweigerde asielzoekers van het Justitieel Centrum Schiphol overgeplaatst naar het Detentiecentrum Rotterdam. Eind 2018 werd het vreemdelingendetentiecentrum Zeist gesloten. Alle vreemdelingen uit

- *Kan de staatssecretaris uitleggen waarom zij van mening is dat deze cijfers haar (repressieve) beleid en de toename van het aantal isolaties rechtvaardigen?*

Tot slot dringen wij aan op verder onderzoek naar psychische problematiek bij de ingesloten en in vreemdelingendetentie. Er is meer zicht op psychische problematiek nodig om ook het 'ongewenst gedrag' beter te kunnen analyseren en begeleiden.

De staatssecretaris gaat niet in op isolatie die wordt opgelegd op medische gronden zoals poging tot suïcide, suïcidedreiging¹³, verward gedrag¹⁴ of automutilatie.¹⁵ Ook hier moet niet automatisch naar isolatie gegrepen worden. Hiervoor verwijzen wij naar de reactie van de Johannes Wierstichting voor gezondheidszorg en mensenrechten.

Als we breder kijken naar isolatie en gezondheid, dan zien we dat de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd al jaren intensief toezicht houdt op het terugdringen van separatie in de geestelijke gezondheidszorg, omdat bekend is dat "separatie voor patiënten met een psychische stoornis zeer ingrijpend is en blijvend schadelijke psychische gevolgen kan hebben."¹⁶

De Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) onderschrijft de bevindingen van ons rapport, zoals verwoord in een brief aan Kamer en Staatssecretaris d.d. 13 januari. Zij benadrukt o.a. in haar reactie dat isolatie moet worden teruggedrongen en indien isolatie toch noodzakelijk geacht wordt, deze onder deskundige psychiatrische begeleiding dient plaats te vinden om schadelijke gevolgen te voorkomen of beperken.

- *Heeft de staatssecretaris zicht op psychiatrische problematiek in vreemdelingendetentie?*
- *Is de staatssecretaris ervan op de hoogte dat isolatiemaatregelen juist worden teruggedrongen in gesloten instellingen in andere sectoren vanwege het risico op gezondheidsschade?*
- *Is de staatssecretaris bereid om een plan van aanpak te maken om isolatie ook binnen detentiecentra te verminderen?*
- *Is de staatssecretaris bereid om de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd inspectie uit te laten voeren ten aanzien van afzonderingsmaatregelen in vreemdelingendetentie?*

detentiecentrum Zeist werden overgebracht naar Rotterdam. De veranderingen brachten onrust en een personeelstekort. In die periode was men op zoek naar 55 detentietoezichthouders.

¹³ In 2019 ging het om zeven gevallen van poging tot suïcide waarvoor een ordemaatregel isolatie werd opgelegd. Daarnaast ging het om 169 gevallen van suïcidedreiging waarvoor een ordemaatregel isolatie werd opgelegd. Zie rapport 'isolatie in vreemdelingendetentie' pag. 72.

¹⁴ In 2019 ging het om 17 gevallen van verward gedrag waarvoor de ordemaatregel isolatie werd opgelegd.

¹⁵ In 2019 ging het om 21 gevallen van automutilatie waarvoor de ordemaatregel isolatie werd opgelegd.

¹⁶ *Toezicht terugdringen separeren en afzonderen in de GGZ 2016 -2019*, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, december 2019, p. 4.